EPVLVM NATALITIVM
DIE
VIRGINIS DEIPARAE
NATALI

Triplici Laudatione

Latinè, ac Græcè, Oratoriè, atque Poeticè exhibebant

LAVRENTIVS CAMERATA ANCONIT.VS
PLINIVS PONGA NOVOCOMENSIS.
CAROLVS ODDVS PERVSINVS.
Sem. Rom. Conuict.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

ROMAE, Ex Typographia Franciſci Corbelletti.
MDCXXXII.
SVPERIORVM PERMISSV.

Imprimatur: ſi videbitur Reuerendiſs. P. Magiſtro Sacri Palatij Apoſtolici.

A. Torniellus Viceſg.

Imprimatur, Fr: Antoninus Cellius Magiſter, & Socius Reuerendiſs. P. F. Nicolai Riccardij Sac. Palatij Apoſtolici Mag. Ord. Præd.

APPARATVS EPVLI ORATIO

HABITA A LAVRENTIO CAMERATA ANCONIT.

NATALI Virginis Magnæ die,dare veſtris animis epulum ea re natalitium noſtri Sodales volunt. Et quoniam ſatis intelligunt Conuiuas eſſe vos (N N.) nectare,ambroſiaque digniſſimos; veluti Deorumconuiuia celebraturi lectiſternijs veterum nobiliora, Epulones hanc in rem priſco more creauerunt tres: atque itá partiti ſunt munera, vt mihi homini imparatiſſimo apparatus epuli totius aduenerit:alteri adminiſtratio epularũ: tertius demum procurationem cantus, & ſymphoniæ ſuſceperit, æmulatus hic quoque gratiam antiquorum cõdientiũ epulas rithmo,& harmonia.

Et mihi quidem inſulsè admodum epularis hæc lautitia cecidit, quippequi humi ſtratus ingenio,nihil,niſi terra natum parare poſſim in Cœnam plane terreſtrem:cum tamen & Virgo, cuius gloriæ cõuiuimus,&Auditores,quorum gratię conuiuamur,diuino quodã animi guſtu nõ niſi cęleſtia cõcupiſcãt, digni ſiderũ thoris,atque triclinijs.

Verum in Terris etiam neſcio quæ ficta Solis menſa apud Aethiopes celeberrima olim fuit, quę nunc fortaſſe fuerit ad noſtræ imaginem veritatis.Aprica ſiquidem,ac vaſta in regione ſapientes Apollinis Myſtæ tota nocte, clàm populo,cum menſam immenſam mira copia, & varietate ciborum extruxiſſent, ante lucem taciti recedebant: tum Sole primùm exorto ingens eò Ciuium, hoſpitumque turba confluere, ſpectare, diſcumbere, carpere, cædere, libare, ab ouo ad mala ſacras abligurire per ſummam religionem epulas, quòd eas non humano artificio paratas, ſed Solis naſcentis beneficio diuinitus è Cælo e xhibitas putarent, ſtolida magis credulitate ſaturi, quam adipali ſatietate felices. Sed quod illi nocturnis fraudibus ter-

renum elucubrauerunt epulum, ſimulata perſona Solis; id nunc ſub Auroræ noſtræ manifeſta natalia, adornamus melius diuino Soli conuiuium. Etenim ex quo gentis humanę ſimul auctor, ſimul extinctor Adam, affectata propius Diuinitatis luce infuſcauit familiam, tellus omnis, quaſi Aethiopum regio facta, ſterileſcebat; cum ecce tibi media inſcitię nocte, & in bonorum omnium publico ieiunio, non ficta Sapientum opera extruitur Solis menſa mortalibus, ſed mortales ipſi Ioachimus, & Anna ope Numinis, promicondi, menſam Principe ſiderum dignam, Virginem, inquam, hanc, auroram ipſam pro accubitu venturi iamiam Solis inſternunt, & cumulant. in quo etiam attigerunt nonnihil ſapientium veterum diſciplinam.

Etenim Phyſicorum aliqui, & optimę notæ philoſophi cenſuerunt Cęlum terreſtribus pabulis enutriri: quaſi ęterna ſiderum ſoboles viuere de fluxo debuerit, & ſupremi illi Mundi magiſtratus ſuſtentari cibarijs miſerorum. Sed cum ſuper aſtrorum victu diſcreparent multi, in Solis tamen alimento conuenerunt omnes. Veriti ſiquidem, ne Soli moleſtum eſſet cibum comminuere, ac molere dentibus, emollitum ei nutrimentum, potione veluti extillata, Oceanum, inquam, & maria, quotquot ſunt, extenuata prius caloribus in vapores, pro diurno dederunt. Quòd igitur æterno Soli Chriſto verum datura ſit noſtrę mortalitatis alimentum ſtillantibus papillis hæc Virgo, merito mare magnum, quo bonorũ omniũ infera ac ſupera flumina cõfluerent, eſſe debuit: quin etiam & maria ipſo nomine præſeferre.

Sed hæc orituro Soli menſa ſit ſtructore Deo: numquid & nobis ex tam fœcundo, placidoque mari piſcari licebit aliquid lautitiarum in epulum? Profectò ſi aquaticis veſci animantibus opiparæ magnificentię loco duceremus, irrideret nos furia illa conuiualis famoſa Cleopatra, quæ nõ Mugilem, aut Muræнam, nõ Silurum, aut Thynnũ adornabat in cibum ex aquis, ſed pretioſum Oceani portentum, gemmam illam, vnicum opus naturæ, artificioſi cuiuſdam Aceti aſperitate labefactans, vno profano poculo gemmei liquoris, Pontificias omnes Romanorũ cœnas dãnatas, Latino etiã Iudice, vt minores, abſorbuit.

Exinde barbarum iſtum morem vexandi pro ventre præſtantiſſimam quamque naturam, ſicut & cetera monſtra conſuetudinum externarum, Romana Ciuitate donauit malè caligatus Caligula, non ſine ſuffragio infimi Ordinis, ne dicã Equeſtris, & Senatorij. Clodius enim Aeſopi cuiuſdam Tragœdi filius vniones maximi pretij mira arte maceratos ſingulis Conuiuis, ouorum ſorbilium loco, diglu-

tiendos

tiendos dabat, pluris æſtimans palati gloriam, quàm voluptatem.

Sed noſtri maris in alueo, noſtræ, inquam, Virginis in pectore, non gemmę ſolum, quibus cęleſtis Hieruſalē exædificāda dicitur, flagrant dilucidius; ſed ęternum Verbum, vnionem illum extra humanarum opum pretia, ſupra fortunas Angelicas pretioſum: illum vnionem, quo in vnum veluti concordiæ annulū Cęli ſuprema, terrarumq. infima colligantur, margaritam illam ſinu diuini Patris, immenſo beatitatis Oceano prognatam, Concha hæc materno conceptu profundet etiam in lucem mortalium: & quod admirere magis, ac magis, Virgo hęc vna eadem Numen illud idem, veteres ob inimicitias nobis peracerbum, & priſca pœnarum ſeueritate durum, non vt gemmam ſuam Cleopatra aceti alicuius aſperitate colliquefaciet, ſed ſuauiſſimo demiſſionis, ac modeſtiæ ſuę melle ſoluet in amores hnmani generis, eo vſque, vt rerum omnium pretium, & vita Deus, verum fiat nobis tandem in potu, ac cibo vitæ alimentum, ac pretium.

Et quàmuis noſter hìc vnius gemmę paratus in Virgine ad Cleopatrę ſimilitudinem expoſitus ſatis per ſe Mundū explere valeat vniuerſum; tamen neſcio quo pacto Aegyptiæ Reginę luxum epularem ſupergreſſa fertur munificentia Regum Perſarum. quorum ille vnus celebratur à Gręcis baſilicè, qui Themiſtoclem exulem Athenienſem excepturus, non gemmatos hauſtus, vt Cleopatra, non auratas epulas, vt Caligula, ſed vicos, & Vrbes, regiones, ac prouincias exorbendas obtulit. interrogatus enim à domeſticę rei Pręfecto, quam cœnam hoſpiti priuato daret? reſpondiſſe fertur, trado illi pro pane primario totam Magneſiam (regio erat ab optimo frumento copioſa): tum vero in vinum Themiſtocli attribuo Lampſacum (prouincia fuit felicibus vinetis celeberrima): mox in obſonia largior hoſpiti noſtro Myuntem (Vrbem intelligebat multiplici cupediarum foro percelebrem): denique pro tapetibus, cœnatorijs, & vnguentis, Percopen, emporium operibus veſtiarijs, & vnguentarijs inclytum, dono do.

Hunc in modum ſupra Romanos, & Gręcos, liberalis Barbarus priuato ciui non greges, aut armenta, ſed Vrbes, ac prouincias, & pene regna dapinabat. Orcum, opinor, Themiſtocles potuiſſet adducere pro vmbra, & Paraſito.

Sed quid hìc ego ſimile afferre poſſim in rem noſtram, non video. neque enim aut Attalus in Aſia ſum, aut Cręſus in Lydia, aut Romę Craſſus. Perſicos odi cum Vate Lyrico apparatus. Quanquam non diffidendum omnino eſt in tantis opibus huius Auguſtę, quę naſcitur:

nam ſi mentem bonarum cogitationum epulis ſaturare velimus, non deſunt agri, non vineę, non regiones, non ſtagna, non Vrbes. de cenſu erotico Salomonis petenda ſunt.

Hęc etenim vna Virgo nonne decore ſuo, & Libani Turrim exhibet, & Vrbem Hieruſalem, & caſtrorum acies ordinatas? inſpicite amicę caput. tempora illa Tempe ſunt, non Theſſala, ſed Libanotica, ſed Carmelitica. dabit hortum concluſum, ſi pectus oſtenderit. Vultis inſtratum lectum tapetibus? ecce ferculum Salomonis, cuius columnas fixit argenteas candor virgineus: cuius ſedem Amor ipſe iaculorum textura fecit auream: gradibus fulget purpureis; credo, quia martyrio ſanguinat inteſtino. Sed fortaſſe piſcatu magis oblectamini: oculos mergite in eius oculos: ſunt piſcinę in Heſebon. Vnguenta, opinor, expetitis. ducet illa nos in montem myrrhę, in collem thuris, in alpes aromatum: immo vero conuiuas ſuos in Paradiſum emittet, euocabit in Cęlum ad epulas beatorum, concinentibus paſſim Amoribus, Cant.4. Emiſſiones tuę Paradiſus.

Quę profectò emiſſio in ſublime reuocat animum ad memoriam cuiuſdam neſcioquàm elegantis feſtiuitatis, cuius auctor, infeſtus omnibus bonis Antoninus fuit, prodigioſa illa eluuio adoleſcentiæ voluptarię. hic enim inter alios luſus, quibus nouo ſemper cœnarũ commento commeſſoribus illudebat ſuis, lectos aliquando in modum follium excogitauit: vtres vento plenos velamentis ſericis occultatos inſternebat, eo aptos artificio exiliũ ſpiramentorum, vt comedentium aſſeſſu paulatim grauati, lento reflatu ſenſim ſine ſenſu detumeſcerent, donec conuiuas infra menſam ad terram vſque demitterent. tunc immotus ſuper menſam Cęſar mirari deſcenſum: ridere, quòd more canum ſub menſa poſiti nihil roderent: ſubiraſci, quòd parem cum Cęſare accubitum dedignarentur: tum inquirere, quo tandem pergere ſine motu vellent? an ſub terras etiam apud Inferos cœnaturi?

Factum lepidum, dictum facetum, ſed mimicè potius, quàm regiè. Regina hęc ſuperarum rerum, atque cæleſtium, apparatu plane contrario, non follibus igniarijs deſcenſum parat, ſed impulſu aquę ſaliẽtis in vitam ęternam aſcẽſum Conuictoribus ſuis gradatim inſtituit, vt exorſi primas hic menſas in Terris guſtatione virtutis; cœnę deinde caput in Cælo ad ſinum ipſum Diuinitatis potiamur, exhibitum ab eius filio Rege ſympoſij, iuxta veteris effatum Oraculi. Conſedere Eph. 2. nos fecit in cæleſtibus.

A D

ADMINISTRATIO EPVLARVM ORATIO

Græcè habita

A PLINIO PONGA NOVOCOMENSI

& Latinè ſic reddita.

DVM mecum ipſe delibero, quo ferculorum ordine committam hanc cœnam, talos accipite vos more veterum ad conuiuij magiſterium; vt qui baſilicum iecerit,inuocata Magna Matre, Pater ſit ſympoſij. & quoniam iactus omnium feliciſſimus eſt, qui quatuor talis, omnibus inæqualibus,cadit; credo, quiſquis quatuor illas virtutes præcipuas, inter ſe ſpecie diſpares,in actum dederit, cœnæ Rex renunciabitur. Sed fallimur: ſortita iam regnum in omnes è Cælo eſt Heroina, quæ naſcitur. video coronam, inſigne Regni, capiti eius impoſitam è ſtellis plexam.

At perplexus animi adhuc ſum ſuper exordio guſtationis. Scio veteres Græcos ante cœnam exorditos interdum à melle, à naſturtio Perſas antiquos, Latinos à lactucis, alijſque hortenſibus vellicantibus. Scio cunctas ferè gentes ab ouo auſpicari conuiuia. ſed mollior dulcedo mellis corruptela ſtomachi, cupiditatem cibi impetu primo frangeret: naſturtium ſeueritatem generat: reliqua vulgaria duxerim. Quod ſi hæc etiam accepta, & grata fuerint, in promptu ſunt. nimirum prima nunc aurora eſt naſcente Virgine: non tam arborum folia, quàm orbium ſidera melle roſcida inueniuntur. quicumque hoc matutino,ſub dio ſpatiari voluerit,vnctas gratiæ liquore mentes ſentiet, & cogitationes cœleſti voluptate concretas. Tum ſi oua naſturtio mixta aduerſus ictum ſerpentum feliciter exhibentur; vna hæc infantula plena nectaris antiquum anguem diſrumpet. Denique & lactucis veſci hic etiam licebit agreſtibus, nam Phaſe cum

hac Virgine ſemper habes . quæuis hora apud illam exacta, dies feſtus eſt.

Nunc velitis, & iubeatis, quo lautitiarum genere, & cœnæ caput & ſecundas menſas refertas afferamus ? Ritus fortaſſe arridet Imperatoris Getæ, qui per literarum notas, eduliorum claſſes digeſſerat. ſuſpenſam quippe non procul a triclinio tabellam alphabeticam habuit literis prægrandibus ordine diſpoſitis inſcriptam eo pacto, & conuento cum ſeruis, vt cum virgula quadam argentea deſignaſſet literam aliquam, ſtatim cibi, quorum nomen ab ea litera initium ducerent, inferrentur. atque adeo ſi quintamdecimam literam fortè notauiſſet, ecce tibi pruna, piſa, paſtinacas, & pepones, pipiones, perdices, palumbes, pauones, pernas, & piſces, papauere, pulegio, porro, pipere conditos abecedarij ſerui proferebant, vna perſæpè litera magnam conficientes periodum epularem; vt neſcio quis Muſca Cæſaris diceret, ſine ea literatura nihil ſapere ſapientiam, & pro vna Cæſaris litera dare ſe Varronis Grammaticam vniuerſam. Sed ſi Sapientiæ veræ menſam elementaria ratione diſponere vellemus, & nos per extremas literas ab Alcyone pacem animis afferente, vna cum Agno depellente ſeruitutem Aegyptiam, per omnes alias delicias ſalutares, ad Vitulum vſque ſaginatum dape multiplici miniſtraremus: quo prodiga, ac perdita parentis Adami ſtirps ad ſtolam primam reuocata per Virginem, epulari cum cæleſti Patre iam poteſt.

Quid autem ? tot inter epulas ſicci recedemus ? puella hæc eadem vinea Engaddica eſt. merum amoris expreſſit, Salute, & Conſilio Conſulibus. Hoc puro, puto primùm epoto Deus ipſe ebrius fieri viſus eſt ? certe ſecreta animi apud ſe retinere non poteſt: Emiſſo enim mox in Virginem Verbo potiſſima quæque diuinæ mentis arcana mortalibus reſerabit. Dixi.

SYM-

SYMPHONIACI AD EPVLVM NATALITIVM.

CARMEN EROPARTHENICVM HABITVM A CAROLO ODDO PERVSINO.

CINGITE nunc ſerto crinem: miſcete, Sodales,
Pocula carminibus. dũ curas nectare Amoris
Diluimus, toto melos eſt Helicone liquandũ.
Sed fruſtra hæc moueo: totis mihi ab vſque medullis
Ebrius eſt animus, nata nũc Virgine victus,
Et non victa ſitis. quamquam ipſa obliuia noſtri
Muneris, hoc Helenæ biberam in cratere pudicæ.
Nimirum ſymphoniacis dare iura, modoſque,
Ius mihi ſolenne eſt, atque hæc curatio curæ.
Sed cantum, & cytharas animo dimouerat omnes
Sympoſiarcus Amor, qui cunas inter adultus
Virgine ab infanti, ſæuit, triſtique medullas
Curarum obſeſſu blandiſſimus occupat hoſtis.
Scilicet hoc ipſum peragit numeriſque modiſque:
Nam corde inſtituit noſtro ſaltare theatrum.
Secum habet & Thymelem, Melopœos, & Melicertas,
Et pharetræ ad ſonitum ducit per viſcera ſaltus.
Pſaltria lætitia eſt: tum ſambuciſtria mentis.
Viuida ſpes implet feſtiuo gaudia voto,
Ludit & exultim, modulis ceu tibia lydis:
Sed dolor heu partes agit inter damna ſecundas
Lege Phrygum mæſta: lacrymis hydraulia noſtris
Temperat, & gemitus pariter modulatur, & iras.
Sic Amor odæum toto mihi pectore fudit.

*Verum ego non ſanus, magis & præpoſterus illo,
Cantum Conuiuis nulla qui voce propino,
Et ſaltum nullis pedibus per ſomnia vibro.
Ergo agite, ò Melici: nunc aſſa voce canendum,
Nunc melos organicon variata lege rotandum.
Lemma dabo, numeriſque nomon: conuertite mentem,
Nam tota ex arte excutiam genus omne canorum.
At nos, Conuiuæ, interea per ſingula cantus
Interualla, nouo pateras libemus in auro,
Et totidem votis Dominam appellemus amantes:
Quinque ſuper calices Virgo hæc mihi tota bibatur.*
MARIA *Litera quina ſacri texturam nominis intrat:
Sic decet infanti genialiter indere nomen.
Audi ergo liquidæ ſinuator vocis acutus,*
1.Reg. 16. *Quæ puer intonſa quondam ceruice decorus
Mutata in plectrum cecinit paſtoride funda
Excutiens furias, monſtra inteſtina, Saulis.
Concine, do carmen: numeros cum carmine reddes.
„ Ite procul curæ, triſtes procul ite furores:
„ Virgo lyra eſt; ſuperis pacem modulata theatris
„ Perſonat: ad ſonitum capitales diſſecat angues
„ Eumenidum, fatis exoluens triſtibus orbem.
„ Ite procul curæ, triſtes procul ite furores.
Hoc bene. nunc præſtat Dominam implorare: bibendum eſt
Scilicet à cantu. Magnum cratera Noëmi
(Prouoco vos) libate alacres: ſic prima beatum*
M *Litera pertexat nomen. Pater ille meracis
Nectaris, vt primum Bacchæo ſanguine venas
Perfudit, mens ipſa madet, iam crura vacillant,
Muneribus cadit inde ſuis magna ebrius aula.
Sic Deus ambroſiæ fundator Virginis, illa
Incaluit madidus, Terræ ſe acclinat, amore
Stantque, labantque pedes: credo, procumbet humi iam.
Erige ſed temet cantus pincerna ſecundi,
Funde triumphales imo de pectore plauſus.
Qualis Erythræo Moſes in littore victor
Intonuit, cum ſceptra fugax Aegyptia rapit,*

Fiſſilis

Fiſſilis Oceani redeuntibus hauſta procellis.
Concine: do carmen; numeros, & carmina reddes.
,, *Quàm bene Virgo maris cœpit cum nomine mores!*
,, *Nempe Acheronthæi Pharaonis longa Tyrannis*
,, *Hoc abſorpta mari eſt. vix nata impugnat Auernum.*
,, *Bellat, io, debellat, io, io, plauſit Olympus.*
,, *Quid ſi illa aggreditur Superos? cadet æthere Numen.*
,, *Bellat, io, debellat, io, io, plaudite Terræ.*
Sat bene: nunc ſacrum committat litera nomen A
Altera: cæleſtem dominam inter vina vocemus.
Prouoco vos patera, qua rerum euenta notabat
Niliadum Princeps procerum diuinus Ioſeph. Gen.44
Hoc olim cyatho veteres leuat ille dolores,
Germanumque ſibi materna è ſtirpe minorem
Detinet: hinc reliquis pacem, veniamque propinat.
Quid non vaticiner longè felicior augur
Virgine in hac vna? crater tornatilis illi Cant.
Eſt ſinus: hoc veteres Cæli in nos diluet iras,
Germanumque Deum nobis, & Patre minorem
Proferet: hinc Orbi pacem, veniamque parabit.
Sed bellum, & dulces alterno carmine rixas
Ducat amœbæum: bini vocalibus auris
Contendant proceres, lyricæ par nobile gentis.
Ceu quondam Salomon (poſitis cum rure thiaris Cant.
Illum pro trabea cinxit paſtoria pellis,
Sceptraque ceſſerunt baculo ſilueſtris oliuæ.
Quid non cogit amor!) toto armentarius agro
Dicitur alternis ceciniſſe in drammate amores. Cant. 2.5.6.
Concine: do carmen: numeros attexat vterque.
1,, *Lucifer exoritur: tellus caput extulit vmbris.*
2,, *Heſperus exoritur: oculos exprompſit Olympus.*
1,, *Lucifer illa mihi eſt: ſenſus exuſcitat omnes.*
2,, *Heſperus illa mihi eſt: omnem fert vna quietem.*
1,, *Rore caput madeo: Cæli eſt hic fletus amantis.*
2,, *Corda calent igni: Cæli eſt hoc fulmen amantis.*
1,, *Turturis auditur ſonitus: volat æthere compar.*
2,, *Alba columba gemit: compar properabit in antrum.*

1 „*Diua mihi eſt fluuius: dabit inter ſidera portum.*
2 „*Diua mihi eſt pelagus: nullum hic optauero portum.*
Hoc ſatis. at fuerit ſatius concludere potu
Carmen amœbæum: Dominam appellare neceſſe eſt,
R *Tertia vt intexat memorandum litera nomen.*
Cant. *Prouoco vos concha, quam Sunamitis odora*
5. 8. *Myrrham ex areola carpens expleuit opimis*
Vnguentis: cum lacte merum dedit illa perenne,
Punica permiſcens malorum viſcera melli.
Mel, mea Diua, meum eſt, & olet mihi cynnama ſupra:
Punica mala pudor vultu diſpergit in albo:
Hæc me myrrha iuuat, præ qua mihi nectar amarum eſt.
Lac bibit illa, meum ſed cor lactatur ab illa.
Nunc age quiſquis amas infundere lactea in aures
Pabula, concentum liquidis molire labellis.
1. Reg. *Dauidem vt quondam puerum cecinere puellæ*
18. *Iſacidum. heu quantum tremuit Terebinthica tellus*
Marte Philiſtenſi? Cælo iam iam timet Atlas,
Fronte gygantea ſic verberat aſtra Golias.
Paſtor adeſt: fundam intorſit: telum eſſe Tonantis
Dixeris: euerſa fregit Babilone gygantem.
Sic frontem exquaſſat, ſonitumque in fronte cadentis,
Sanguineumque ciet nimbum ſaxatile fulmen.
Concine: do carmen: numeros cum fœnore reddes.
„*Heu quantum intremuit ſtygio data præda gyganti*
„*Mens hominum! dolor heu cordis radicibus hæſit:*
„*Sed liquido auſpicio primi ſub luminis oras*
„*Virgo exit: materni vteri ſubtegmine texta*
„*Hæc funda eſt: Chriſtuſque ſilex in Virgine, fundam*
„*Armabit: video toto iam Dite ruinas.*
Hoc rectè. Dominam ſed compellemus. amicum
I *Litera iam nomen percurrit quarta. bibamus.*
Prouoco vos gemma, quæ menſæ admota profanæ
Iudith. *Cum Syriis caſtrenſe merum Iuditta bibebat.*
12. *Ille quidem iacuit male torporatus in oſtro,*
Et Martis phaleras, & martia membra ſupinus.
Sobria de temeto contrà hæc in prælia ſurgit,

Et centum clades ceruice reponit in vna.
Cladibus heu quantis damnata ſtirpe iacebant
Pectora terrigenum votis conſtrata ſupinis!
Spes mihi ſancta redit, redeunt in pectore vires,
Ex quo plena vibrat celeſti hac nectare gemma,
Nam ſcelerum Iliades, & millia monſtra malorum
Virginis hoc vno reparauit Gratia dono.
Plurima ſed pleno reſonet mihi gloria plauſu.
Hoc agite, ò melici, numeris hac meta ſupremis.
Regius vt pſaltes bellis confectus, & annis
Fatidica Dauid teſtudinis oſſa canora
Mulcebat dextra, qua fregerat ora Gygantis.
Mille rotabantur pueri, innuptæque puellæ
Et chordis, & voce, manu, flatuque loquaces.
Sic bellatoris cedrinum Auguſtale Tonantis
Laudibus euectum pacata in tecta vocabant.
Dicite: do carmen: cum carmine reddite cantum.
„Huc age de Superis, ſuperum Regnator ad arma.
„Iam ſolium caſtrenſe tibi ſe ſe optima Virgo
„Maternis extructa operis ad bella parauit.
„Illa ſagum tibi virgineo ſubtegmine texet.
„Huc age de ſuperis ſuperum Regnator ad arma.
Hoc ſatis. vna manet noſtra imploratio Diua.
Litera vt inceptum nomen poſtrema coronet. **A**
Prouoco vos inter ſexcentum pocula Diuûm,
Quæ Veri matrona potens Sapientia promet. Prou. 9
Ecce thorum extruxit: mytras deponet auitas.
Stamine vt humano textum mantile recincta
Inſternat menſas, & vinum miſceat ipſa.
Plura quid hic referam? non fert hic plura vacillans
Carmen ab hoc temeto: titubant mihi lumina: rerum
Augentur numeri: duplicant iam pocula viſum.
Naturas nam cerno duas: vir erit tamen vnus
Virginis è partu. Deus hic, & Homo hic: duo certè:
Imò vnus Gnatus. ſic verum cernere cogit
Virgo: merum eſt. iuuat omnem hic mergere ſenſum.
Durior es cerebro quiſquis non ebrius hic es:

Tam ſiccum, mihi crede, caput dementia vertet.
At vos, qui totam hauſiſtis cum nomine Diuam,
Soluite iam ſerto crines, iam lampada dextris
Sumite: Conuiuas, Socij, comitemur euntes.

Carmina notulis præſignata cantu repetebantur à Choro.

IN NATALI VIRGINIS DEIPARAE DIE

CARMEN EROPARTHENICVM

Metris confuſaneis ad Harmoniam.

MELOS PRIMVM

Daphnis & Viridarij, Amyntas & Pomarij.

Omnes. *VIDIMVS ò qualem ! manet alto pectore fixum*
Numen adhuc, tantum Virgo ſapit illa Tonantis.
Hinc magnos animi ſenſus, formamque loquendi
Duximus illuſtrem, Pindi melioris ad vndas.

1. Virid. *Vidi ego formoſam, viſuque exterritus illo,*
O me inuenuſtum, & ſordidum,
Extemplo dixi; pudor eſt fœdaſſe tot annos.

2. Pom. *Vidi ego ſopitam; ſomnoque excuſſus ab omni*
Dulces in furias dedi
Lymphatum genium: furor eſt, ſed ſanus: amaui.

Daph. *Vidi ego ridentem: Soles rediere ſereni,*
Exiliunt teneri labro ſpirante ſuſurri,
Sacri fragrantes oris etheſiæ
Aeterni Veris comites, quibus omnis in aſtra
Spes mihi velificat: tutum eſt iam fidere ventis.

Amynt. *Vidi ego lugentem: Stella cum Sole cadebant*
Perſpicuo in nymbo. ſic pacis naſcitur Iris.
Hac pluuia fecundus ager iam vernat Amoris,
Germinat è noſtris & ſpes, & vota medullis

Pri-

Primaque virginea donat ſuſpiria vita.

Virid. *Imò putris ſterileſcet Amor, ni dona feramus.*

Pom. *Cor dedimus: donata ſatis Virgo eſt: amor ipſe ſupremum Munus erit.*

Virid. *Sed verba damus, niſi munera demus.*

Daph. *Nullus auarus amat: donis metimur amores.*

Amynt. *Fauor obſequij per verba tenus*
Color eſt picti nudus amoris,
Non calor animi verâ loquentis.

Daph. *Prodigus eloquio ſi re non iuuit amicum,*
Non habet in fibris, in labris geſtat amorem.

Amynt. *Parcus opum genius ſi ſe tibi iactet amantem,*
Periurum credas. amor eſt profuſio cordis,
Cuncta ſecernit medullis, præter id quod deperit.
Quid tenere poſſit ille, ſponte qui ſe prodigit?

Daph. *Credo, vides quantum coepit Deus ipſe profundi*
Amare cum nos capit orta in Virgine.
Ni fallor, cenſum hic omnem diffundet Olympi.

Amy.& *Procul hinc ergo, procul hinc abeat*
Daph. *Extra fines exul, amandi*
Pectus auarum.

Pom. *Sed cenſus tenuis donis abſterret agreſtes*
Monticolas, & ſyluicolas ſiccoſque leueſque,
Aere fuluo deſtitutos, & breues marſupio.

Virid. *Vt velimus dona ferre, ferret hoc penuria?*

Pom. *Hæc reclamat voto amantum; nec puella eſt indigens.*

Daph. *Floribus affluimus:*

Amyn. *Cenſu Pomona redundat.*

Da. Am. *His eget illa etiam; namque amat illa etiam:*

Daph. *Nempe in Amoris*
Sacro deliquio fulciri floribus optat. Cant. 2.

Amyn. *Optat ſtipari malis in ſyncope Amoris.*

Vir.Po. *Hoc belle eſt.* Virid. *dabimus nos Viridarij*
Affatim flores virentes. Pomar. *Poma nos Pomarij.*

Virid. *Fallimur. heu præceps florum fortuna receſſit,*
Ver abijt. fruſtra Zephirum accuſemus inertem.

Daph. *Imo Aprilis eſt apertus, Diua ocellos extulit,*

Diua reſpirat : reſlauit dulcè mordens aurula .
Pom. *Fallimur . heu campos decexit ſydus hiulcum ,*
Arbuteaſque animas in mortem ſiccior æſtas
Autumno ſpectante dedit . quid gignat in hortis
Pomonæ funeſta domus ? ſua funera deflet .
Amyn. *Imo rore ſtillat æther ; lacrymata eſt pupula.*
Nec quieſcit aura : curas ventilat ſuſpiriјs,
Nempe ab iſta cordis aura , rore ab iſto luminum,
Gratiæque,gloriæque mira fit prægnatio .
Da.Am. *Quin magno excreſcet fructu fætura bonorum,*
Tota nam Virgo tenetur Sole : plenilunium eſt .
Virid. *Ergo eamus,& corollas machinemur floribus :*
Virginis in facie ſumpſimus auſpicium .
Vultus ille fauſta nobis nunciat Floralia .
Pom. *Nos quaſillos oppleamus meſſe fructuaria .*
Virginis è gremio ſumpſimus auſpicium :
Pectus illud fauſta nobis ſpondet Autumnalia .
Omnes. *Vultus ille feſta Cæli continet Floralia .*
Pectus illud feſta cæli condit Autumnalia .

MELOS SECVNDVM.

Daphnis cum Virid. , Amyntas cum Pomar.

Daph. *ITE vos pratorum amantes , ite odorum & aucupes ,*
Intimos ite in receſſus fætuoſæ Cloridis ,
Cloridis fætus & omnes meſſe larga excerpite ,
Multiformes ferte ſyluas vngue molli cæduas .
Inde nos florũ architecti moliemur Virgini
Plectiles herbis coronas , floribuſque pactiles.
Diua poſtulat corollam ; ſponſa , credo, eſt Numinis ;
Numinis conuiua certe eſt , iam coronam flagitat :
Ite citi ; interea
Hic ad vmbram ego parabo lenta in vnum vimina ,

Apta

Apta vincla fœderandis in coronam floribus;
Vincla nam mihi tetendit Diua, cordis vinculum,
Diua, quæ ſemet Tonanti concatenat arctius.

Amynt. *Quid moramur? ite amantes grandiorum ſtirpium:*
Quotquot Pomonæ præclara ſtirpe creantur
Poma ferte ſponte nata, nata vel connubio,
Quæque forma, quæque odore, quæ colore prænitent.
Diua fraudis omnis expers, gaudet à ſpontaneis,
Imo gaudet illa natis fructuoſo ex inſitu.
Auguror hoc etenim; voto ſubſignet Olympus.
Diuinitatis ſurculum propagini
Inſeret humanæ ſtirps hæc non ſectilis vlli.
Ite citi: intereà
Vimine nudato lucentem hic texo quaſillum
Conuehendo fructui:
Nempe & illa erit quaſillus conuehendo Numini.

Daph. *CELSVLE flos iuuenum, perge hinc tu primus in hortos,*
Liliumque carpe, florum principem excelſiſſimum.
Rectus, & enodis radioſa fronte coruſcat
Floræ ſuperbæ faſtus amabilis:
Regale ſceptrum, Veris in regno, putes.
O eſſet hic flos, aureus;
Sol eſſet inter ſydera
Hortenſis æthræ: argenteo
Candore Luna eſt; ſed tamen prato creat
Diem ſerenum: collige, collige:
Aurora ſurgit, lilijs
Farcta ſinum, mea Diua, inquam, formoſior illis.
Iuno fertur lacte noſtrum candidaſſe lilium,
Dum galaxiæ ſupernum lilietum conderet,
Rore papillæ.
Fabula eſt mendacis æui. Veritatis candidæ
Secla fundat iam Virago: nempe nupta hæc Numinis
Candidatis vſque terris ſternet in Cælum viam,
Floſculum datura nobis lilieto ex ætheris.
Ite citi: intereà
Hic ad vndam flexuoſas comparo geniſtulas

Impli-

Implicando mox tenellæ floriſerto Virginis.
Sed non illa etiam tenero lentore geniſtæ
Cælo vincla parat ; nodo adamantino
Iam Tonantis cinxit iras, & ligabit fulmina.
Amynt. *Protinus AVRILLE huc defer centum aurea mala.*
Flore nouo, fætuque nouo, ſemperque virenti
Arbor fronde nitet, ſimulacrum nobile Diuæ
Halitum commendat oris imbuens odoribus,.
Et venenis diſſipatis ima cordis recreat.
Sic & os mihi eſt odorum, de puella dum loquor :
Quicquid illam corde trudit, hoc venenum eſt noxium ;
Heſperidum quondam ex hortis Tirintius heros
Geryone extincto germen vitale redemit.
Auguror hoc etiam (ſubſcribitè ſydera voto)
Ditis abacto
Multiformi Diua monſtro, Cælitum è pomarijs
Arborem vitæ reducet germinatu Numinis.
Ite citi ; interea
Hic ego pomis vehendis texo lentam fiſcinam,
Diua ſed non lenta curas mille cordi intexuit.
Daph. *Perge nunc ROSILLE perge ; te manet roſarium,*
Vngue leni carpe vernam ſtirpium Auguſtam, roſam :
Ardor eſt Euri volantis, purpuriſſa eſt Cloridis,
Aureo riget capillo, fronte ridet coccina.
Pratorum rapies Helenam, caue, pollice tuto,
Bellum inſtat : ſpinarum acies vltricibus armis
Vulnera tentabunt, conſtabit ſanguine raptus.
Non amica ſit cruoris ? nata fertur ſanguine :
Cæca mater namque Amoris cæcioris credita
Vulnerata, ſenticoſas dum pererrat ſemitas,
Proximam pedi cruento concolorauit roſam,
Candidumque ciuem in hortis coccinauit regiè.
Ite citi : interea
Cautus hic ego parabo ſenticeto ex aſpero
Molle vinclum faſciandis floribus pungentibus.
Acrius ſed Diua pungit (in medullis vulneror) ;
Mox crebro ſolamine curas

Miti-

Mitigat, ceu vincla cordi ſaſciatim colligans.

Amyn. *Vade nunc HERMILLE, vade, poma defer punica.*
Cypriæ roſeta dantur : gaudet Hermes punicis :
Fortè quòd natura duplex : mala dicas, an nuces ?
Fortè quod multus latebris contegendis eſt locus.
Credo fiet & latebra Virgo noſtra hæc Numinis :
Quidquid eſt in cælo amoris, credo, in illa abſconditur.
Punica mala refer, ſexcentum cortice in vno
Dona feres, & damna feres ſerpentibus atris.
Nempè laudes mille, mille gratias congemmeas
Cælat vno in corde Pupæ multiplex ſel icitas.
Vipera morſu è trilingui ſanor hic : ſed vnicè
Diua cor mihi momordit, & piget ſanarier.
Ite citi : interea
Virga ego multiplici blandum pertexo quaſillum :
Diua ſed virgis Amoris me flagellat blandius.

Da. Am. *Vos tamen hic paſſim conſiſtitis, ibitis omnes;*

Amyn. *Cuncta ferte (nam poteſtis) poma cum Pomarijs.*
Palmarum cariotides caducas
Cum ceraſis, chamaceraſis, & myxa Damaſci
Cætera pruna, pyra, & nucipruna, & perſica, mora
Atque auro ſimiles vuas, & coctona lenta,
Ferte coronatis meſpila verticibus :
Iuglandeſque nuces, & duro viſcere corna.
Scrupuloſa forte amabit, nucleata optauerit.
Quidquid eſt in corde amoris, totum in illam enucleo.
Paradiſus eſt Virago:
Extra illam nulla eſt meſſis, vindemia nulla,
Extra illam vix ipſe ferax autumnet Olympus.
Ite citi : interea
Fructibus innumeris fiſcellas vimine texo:
Diua & os mihi capiſtrat laudis intextu ſua.

Daph. *Quicquid affert floris, herba terra prægnans æthere*
Huc afferte crocum, cytiſum, colocaſia, caltam,
Et molles violas, & languidulos Hyacinthos;
Sitque odor hic Tymbra; ſitque odor hic caſia.
Cum liguſtro candicante nigricet vaccinium,

Variata

Variata multo vertice frjtillaria
Penſiles conchas repandat more tintinnabuli,
Iridem mox diſcolorem ſume tecum bæticam
Quæ carinet vſque frondes, quæ comas acuminet,
Sume narciſſum comantem præcocem, ac ſerotinum,
Siue tu montanum amabis, ſiue calcedonium.
Filios tepentis auræ (Cloridos familiam)
Fimbriatos, bracteatos, vndulatos, tortiles.
Paradiſus eſt Virago.
Extra illam ver non vernat, nec germinat vſquam,
Si germinat non frondet; & ſi frondeat,
Non gemmat, & ſi gemmat, haud floret tamen?
Floret? areſcet repente, Flora iam defloruit.
Ite citi: interea
Floribus innumeris lora hic de vimine texo.
Captiuis teneris mollia vincla paro.
Virgo etiam lorum eſt; arcum ſubtendit amoris;
Exilla iaculum ſenſimus ire Deum.

MELOS TERTIVM.

Viridarij, Pomarij, Daphnis, Amyntas; Menalcas.

Virid. MONSTRA *rerum ſunt in hortis.*
Pom. *Sunt, & in Pomarÿs.*
Daph. *Antequam Diuæ afferamus munera hæc hortenſia,*
Explicanda, & expianda ſenſa Cæli hæc ſenſimus.
Amyn. *Hinc adeo te conſulimus diuine Menalca*
Cui nemus argutũ Iordanis, diuaq; magni
Dauidis chelys, & Salomonis ſiſtra loquuntur.
Daph. *Tu cauſas Paſtorum audis, tu carmina Vatum*
Priſca tenes, genio, ac ſtudio gratiſſimus aſtris.
Menal. *Laudibus affluitis. modica hæc in pectore virtus*
Non opis eſt tantæ: tamen adueniſſe bonum ſit:
Nec deero fatis, niſi votis deſit Olympus.

1.Virid. *Liliorum grandem aceruum bellè in vnum adegeram*
Inter lanigeras cum tranquilliſſima Matres
Nunquam enixa prius fœtum ſine labe niualem
Liliaque candicante candidum magis dedit
Acrius intentis dum ſpectat lilia ocellis.
Amplius hoc etiam: depaſci lilia cœpit
Editus agniculus, quodque admiraberis vnum,
Non illum mater, Matrem paſcebat ab illis.

Men. *Virginis eſt ſoboles, quæ tantum paſcitur inter*
Lilia. adeſt agnus, certo qui fœdere terris
Sydera conciliet. Virgo cui dona paratis
Diuini generis puerum feliciter edet,
Sanguinis & noſtri: ſumetque à prole nitorem.
Scilicet, è Cœlo Gabriel cum lilia promet
Concepiſſe volet, cum fœtu habitura pudorem.

Daph. *Pudor eſt morari hic amplius.*

Amyn. *Et ſtultus pudor eſt, non limen adire ſalutis,*
Occludi & terris vbi iam reſeratur Olympus

Da.Am. *Hinc agite ad Dominam.*

1.Pom. *Sed prius hoc reſera. Sexcentum medica mala*
Aurea mala, inquam, Dominæ legiſſe volebam:
Colligo vbi hæc ſeptem, atque alia hæc vbi colligo ſeptem
Nullum præterea licuit mihi vellere germen,
Nec mihi, nec Lycidæ (Lycidas & viribus ipſum
Vinceret Alcidem) quin & ſunt dulcia ſeptem,
Acria ſunt ſeptem, plura hinc rapuiſſe nequiui.

Men. *Acria ſi ſeptem, ſeptem ſunt dulcia mala,*
Auguror hinc fieri. Numero ſeptemplice conſtat
Pulchritudo expleta rerum, & optimi abſolutio:
Ergo quòd Virago amandi culmen extremum premat.
Per contraria fata migrabit
Tacta ſepteno dolore, gaudio & ſeptemplice.

Amyn. *Dolor eſt morari hic amplius.*

Daph. *Et fatuus dolor eſt: Diua inter gaudia furtim*
Viuere cum poſſis, miſero conuiuere vulgo.

Am.Da. *Protinus ad Dominam.*

2.Virid. *Sed prius euulga hoc nobis. Ego in ordine primus*

Pur-